

PRENOVA ŠOLSКИH PROGRAMOV IN GEOGRAFIJA JUGOSLAVIJE

Zveza geografskih društev Slovenije je na svoji redni skupščini 18.12.1986 na osnovi informacije v dnevnem tisku (Delo, 18.12.1986, Usoda šolske reforme še zmeraj ni znana) ugotovila, da so prizadevanja za adekvaten položaj geografije v celotnem vzgojnoizobraževalnem sistemu ponovno na mrtvi točki. Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje je na seji 17.12.1986 odstopil od prvotnega predloga, da se s povečanjem obsega geografije zagotovi v vseh programih srednjega izobraževanja tudi vključitev geografije SFRJ vsaj v minimalnem obsegu kot logična nadgradnja obstoječih vsebin geografije.

Na dosedanji nevzdržen položaj smo geografi nenehno opozarjali že ob uvajanju srednjega usmerjenega izobraževanja (Pismo Geografskega društva Slovenije RK SZDL leta 1980), saj menimo, da je poznavanje geografije domovine nepogrešljivo za pravilno razumevanje in vrednotenje medsebojnih odnosov in položaja SFRJ v svetu. Strokovnemu svetu SRS za vzgojo in izobraževanje smo v tem smislu naslovili dopis že spomladi lanskega leta ob prenovi VIP naravoslovno-matematična dejavnost. Takrat smo bili poučeni, da o obsegu predmeta nad vsebino splošne izobrazbe odloča strokovni svet ustrezne izobraževalne skupnosti. Tokrat, kot razumemo, gre za prenovu obsega in vsebine standarda splošne izobrazbe, o čemer odloča Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje. Tako smo prav v njegovi odločitvi, da vsebine geografije Jugoslavije povečajo obseg geografije v programih srednjega usmerjenega izobraževanja, videli uresničitev naše strokovno utemeljene pobude.

Nove odločitve si zato ne moremo razlagati drugače, kot da člani sveta niso prepričani v strokovno utemeljenost prvotne odločitve oziroma, da niso dojeli vzgojnih razsežnosti tega predmeta. To nas niti ne preseneča, saj nimajo priložnosti iz svojih vrst slišati ustreznega strokovnega mnenja. Čeprav v še tako obsežnem strokovnem organu ni močote zagotoviti zastopanosti sleherne discipline, pa vendarle ne moremo razumeti, da tako pomemben svet lahko odloča o strogo strokovnih geografskih vprašanih v naši odsotnosti. Kaj takega je močote kvečjemu zaradi preskromnega poznavanja vzgojnoizobraževalnih razsežnosti vsebin geografije SFRJ ali pa enostavnega zametovanja tega.

Ob uvajanju novih interdisciplinarnih predmetov namreč pozabljamo, da je geografija že po svoji zasnovi naravoslovna in družboslovna hkrati, torej kompleksna in sintetična veda. To pa je lastnost, ki bi morala pomeniti prednost, še zlasti sedaj, ko so bile v spremljavi ugotovljene očitne slabosti v ozkosti posameznih usmeritev. Geografija že dolgo ni več tisto, za kar jo imajo morda še nekateri, da bi bila deskriptivna. Tako lastnost je imel nekoč še marsikateri šolski predmet, katerega posamezni predstavniki v strokovnih svetih bi včasih radi ustvarili nekakšno delitev na več in manj vredne predmete. Bili smo prisotni

pri takšnem škandaloznem dokazovanju, ko si je nekdo brez osnove in potrebne znanja večkrat dovolil deliti nauke kakšen je oziroma kakšen ni pomen geografije v šoli. Kaj takega se žal lahko dogaja, bi skoraj lahko rekli, le pri nas, kjer si nekateri vplivni posamezniki v strokovnih svetih dovoljujejo sodbe o stvareh, ki jim niso kos. Tako se je v zadnjem času zgodil tudi poskus razvrščanja predmetov po pomenu ali zastopajo nacionalne vede ali ne. Da ne bo pomote, geografija je po svoji naravi, še zlasti, če govorimo o slovenski geografiji kot znanstveni nadgradnji šolskega predmeta, izrazito nacionalna veda. Če gre za geografijo Slovenije ali Jugoslavije, pa še posebej. O tem ne more biti diskusije, pa naj kdo še tako želi umetno iz tega delati problem.

Tako ravnanje doživljamo kot monopol tistih, ki v imenu družbe odločajo o bistvenih zadevah že v fazi priprave takih in podobnih gradiv. Nasprotno pa pričakujemo, da bo kdo kaj hitro naša prizadevanja proglasil za "imperializem stroke". Vendar tako ni mogoče reševati ključnih problemov vzgoje in izobraževanja, kajti menimo, da ima vsaka veda in predmet v tem procesu svojo zgodovinsko vlogo in naloge, ki jih ni mogoče po mili volji spreminjati kot trenutno kaže konstelacija. Zato odklanjamo odgovornost za posledice, ki lahko nastanejo zaradi nerazumevanja in nepoznavanja nalog šolske geografije, v tem primeru predvsem geografije Jugoslavije. Nasprotno pa se krepko zavedamo nalog, ki nas še čakajo pri nadaljnjem izboljšanju kvalitete tega pouka.

Globoko smo prepričani, da je prvotna odločitev Strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje SRS oziroma Zavoda za šolstvo, ki je bil predlagatelj tega gradiva, temeljila na strokovnem izboru vsebine in obsega posameznega predmeta, predvsem z vidika vzgojnih komponent in transfernih vrednot za oblikovanje splošne izobrazbe mladostnika v današnji družbi za potrebe jutrišnjega dne. Če bi se sedaj zgodilo drugače, bo verjetno Strokovnemu svetu težko pojasniti takšno spremembo.

Ob tej priliki ugotavljamo, da se zaradi preozkega pojmovanja prenove programov srednjega usmerjenega izobraževanja z vidika trenutnih potreb združenega dela krčijo naravoslovne dejavnosti, ki so po splošnem mnenju pomenile novo kvaliteto v procesu tega izobraževanja. Z njimi smo interdisciplinarno povežali raziskovalno delo mladih, s tem pa dosegli tudi večjo aktivnost učencev in njihovo objektivnejše spoznavanje problemov domačega okolja. Opuščanje teh vsebin in aktivnosti bi pomenilo korak nazaj in to v trenutku, ko so naše izkušnje in rezultate dela pričele prevzemati kot dobre tudi druge republike.

Upravičeno pričakujemo, da bo o zgornjih problemih ponovno stekla razprava, ki naj bi vendarle upoštevala, da se mora mladostnik dovolj dobro zavedati pripadnosti različnim skupnostim, še zlasti pa slovenski in jugoslovanski skupnosti. V tej smeri nas obvezujejo tudi stališča RK SZDL do skupnih programskih jeder, sprejeta 27.11.1986, v katerih je med drugim zapisano: "Nihče pa se v javnih razpravah v naši republiki ni zavzemal za zoževanje obsere informacij in znanja o kulturi in zgodovini (verjetno tudi geografiji) drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki jih vsebujejo naši vzgojnoizobraževalni programi in ki po vsestranski presoji že uresničujejo cilje in smote, dogovorjene v skupnih programskih jedrih" (Prosvetni delavec, 15.12.1986).

dr Jurij Kunaver

predsednik IO Zveze geografskih društev Slovenije